

FRAGMENT
L'AIRE QUE RESPIRES
CARE SANTOS

Torna l'autora d'*Habitacions tancades*.

70.000 exemplars venuts.

Un gran èxit internacional. Publicat a 18 països.

Care Santos

L'aire que respire

Per a Deni Olmedo,
rara temporum felicitate

I per a aquells qui estimen els llibres
quoniam ipsi saturabuntur

El goig de posseir llibres supera la vanitat de ser rei.

ANTONI PALAU I DULCET

*Tiemblo a tu voz y tiemblo si me miras
y quisiera exhalar mi último aliento
abrasada en el aire que respiras.*

CAROLINA CORONADO

UN EPISODI QUE ARRIBA D'UN ALTRE TEMPS

Els llibres tenen el seu destí.

TERENCIÀ MAURE

n plugim suau comença a deixar empremta sobre el carruatge empolsinat on fan camí cap a Barcelona dos fugitius francesos. Som als afores boscosos del poble d'Hostalric durant l'hivern de l'any 1793. Els núvols corren, negres, cap a l'horitzó. El vent assota el món sense miraments. Els viatgers, que acumulen molts quilòmetres sota les seves magres anques, ja no tenen esma de dir res.

Són dos: al pescant, arriant un parell de mules, hi va un home més aviat gras i gens vell, que gasta robes de gent de poble i que passa per ser-ho gràcies a alguns detalls, com ara la mandíbula quadrada, les mans grans i peludes, o aquesta flaire d'all que l'envolta quan parla. Només qui el vegi treure's el barret i li miri la clepsa s'adonarà que està tonsurat. Si el sentíssim parlar ja seria ben bé una altra cosa, perquè els seus gustos i les seves formes sí que són els d'un home de fe. Va sortir de París que només era un frare agraït perquè li acabaven de salvar el coll, i pel camí ha esdevingut amic i servidor per a tota la vida de l'home a qui acompanya. Respon per Serafí Girabancas.

Dins del cotxe hi va l'altre, el senyor, neguitós però endormiscat. Té trenta-dos anys, va néixer i va créixer a Versalles, és home molt viatjat, gran lector, i per això mateix escèptic de gairebé totes les coses, de professió res de res, perquè tenia l'honor de ser bibliotecari reial de Sa Majestat Lluís XVI i ara el rei és un plebeu i la biblioteca, una ruïna. Els qui manen des de fa poc al seu

país el consideren un traïdor, però a ell tant se li'n dóna, perquè el que en pensa, d'ells, és encara pitjor. L'única cosa que vol és silenci per llegir i anonimat per no haver d'opinar. Opinar el deixa esgotat. El seu nom és Victor Philibert Guillot, i és, com ha quedat palès, un home no gens comú.

En Guillot ha decidit establir-se a Barcelona perquè va venir-hi de visita fa uns quants anys i li va semblar la més francesa de totes les ciutats estrangeres. També perquè, com va poder comprovar per ell mateix, la xocolata que venen aquí és de la millor qualitat. I si alguna cosa fa perdre el senderi al molt moderat *monsieur* Guillot és una bona xicra de xocolata.

Fan cap, doncs, vers una nova existència quan comencen a endevinar Arenys en la llunyania, i tot d'una la pluja comença a caure amb més força. El mar és de color de plom. Encara no s'amoïnen: durant el viatge n'han travessat unes quantes, de tempestes, i cap no els ha vençut. Tots dos pensen que cal molta pluja per aturar-los i les mules, pobres bèsties, sembla que els donin la raó amb la seva tossuderia més aviat indiferent.

En arribar a Arenys, en Guillot té un record per un jove amic, fill d'aquesta terra de constructors de vaixells. Es pregunta com li deu anar per Cuba, perquè l'últim cop que en va saber alguna cosa era que emigrava, carregat de deutes i tip que l'empaitessin els creditors. En els seus pensaments apunta: «He d'escriure a en Xifré així que tingui una adreça per donar-li», però el propòsit s'interromp per culpa d'una estrebada fortíssima, que gairebé el fa caure del seient. L'arqueta que l'acompanya —de patent francesa, amb dos cadenats i xapa de bronze— no pren mal perquè l'agafa tot just abans que caigui.

Per la finestra en Guillot veu una riera que baixa abranda-da. Les mules, pobres bèsties, s'hi han aturat a la vora, i s'ho pensen. A l'aigua hi suren troncs, rodes, cadires, alguna calaixera sense calaixos i fins i tot un bou que remuga, descontent. El fang deixa en el mar un rastre tèrbol i enorme. El xàfec ara cau amb una força que espanta. Les mules esbufeguen. El capellà rondina:

—Quina barrundanya!

En Guillot s'acosta a la finestra:

—Què hem de fer?

—Doncs trobar la manera de travessar la riera.

L'única manera coneguda de creuar-la és tenir poca por i molta paciència. Ho aconseguen després d'esperar més d'una hora que la tamborinada afluixi una mica i que la riera es comporti.

Els camins són plens de fang. Les cases, inundades. Van travessant pobles i pertot veuen gent lluitant contra un aiguat que els arriba per sobre els genolls. En Girabancas se senya, per animar-se. En Guillot s'assegura que l'arqueta està bé. L'aigua n'és el pitjor enemic. Si hagués de triar, s'estimaria més llançar-la al foc. Tot i que millor no haver de triar, pensa.

L'aiguat els ha deixat sense forces. Troben que ha arribat el moment de ser assenyats, aturar-se, menjar alguna cosa calenta, dormir unes hores en un llit sec i, sobretot, pensar una mica en les mules, pobres bèsties, que no en tenen cap culpa.

—Hem de dur-les a cobert i abrigar-les bé —diu el conductor, des del pescant.

Sota l'amenaça d'un cel molt negre, arriben a Mataró. Pregunten a l'únic home que troben al ras i els mena cap a un hostal que els agafa de camí i no queda lluny: el Montserrat. Hi fan via contents com el naufrag que ha trobat la manera de salvar-se. Estan de sort: el Montserrat és un bon establiment, dels millors del país, net, de bona taula i molt visitat per gent il·lustre. Avui la por a l'aigua d'altres viatgers ha deixat algunes cambres lliures. L'hostaler els rep content, agraït que la pluja li porti tant com li treu. Poc després, els dos homes ja són a taula, alleujats de portar robes seques, l'arqueta és sana i estàlvia a la cambra acabada de llogar i les dues mules ja són a l'estable, abrigades amb mantes i, a la seva manera, felices. Pobres bèsties.

A la taula, en Guillot és més tafaer que golafre. L'hostaler, de nom Tomàs Ribot, té el do d'enamorar els seus hostes amb receptes que explica com si fossin rondalles:

—Tinc el menú perfecte per al vostre cansament, *monsieur* —assegura—. Es compon d'un bon brou, amb els seus macarrons molt ben bullits, seguit de les carns de l'olla: bou per sant Lluç, porc per sant Antoni Abat, be per sant Joan i gallina per sant Pere. En diem els Quatre Evangelistes, perquè siguin beneïts al nostre estómac. A tot plegat hi afegim cansalada i botifarra, les verdures en què tenim més confiança perquè les hem vistes créixer al nostre hort, i que són cols, naps i carabassons, i la nostra gran sofisticació: una pilota de carn picada amorosida amb ou, all i julivert. Com és costum, aquest plat el servim amb salsa de tomàquet, però avui n'afegiré una altra en el vostre honor, molt fina, feta d'una planta que és de la mateixa pàtria que vós: el gra de mostassa.

—I no hi ha salsa d'all? —interromp en Girabancas mentre en Guillot el fulmina d'una mirada.

—N'hi podem preparar, senyor, si és del seu gust...

—No li faci cas. L'all fa pudor i és menja de bàrbars —diu en Guillot, i parlant amb l'hostaler afegeix—: Feu el favor de continuar amb això que dèieu, bon home.

—Com vulgueu, senyor. Només volia afegir que quan us hàgiu menjat tot el que us acabo de dir, *monsieur*, us aixecareu de taula enamorat d'aquesta casa i desitjós de tornar-hi —va somriure l'home, amb orgull.

Vet aquí que aquestes paraules són un anunci. *Monsieur* Guillot menja a cor què vols, cosa estranya en ell, i no s'acaba tot el que en Tomàs li posa al plat, però té paraules de lloança per tot allò que tasta i d'admiració per tot allò que veu. Sobretot per la cambrera, una jove que encara és una nena, d'ulls grossos i molt vius, que es pentina els cabells negres en dues trenes i que avui és l'encarregada de servir-li l'aigua i el vi. Només per veure-la tornar, en Guillot beu fins que li volta el cap.

Quan en Tomàs pregunta:

—Heu dinat de gust, senyor?

Ell fa, buscant la cambrera amb la mirada:

—I tant, i tant! Molt de gust.

Ja totes les viandes han desfilat pel plat com per un escenari i a la cuina no hi queda res per oferir, però veient que el client no deixa la taula lliure i que la seva presència és l'única del menjador, l'hostaler li pregunta:

—Hi ha alguna cosa més en què us pugui servir, senyor?

—Sí —salta en Guillot, despertant un endormiscat Girabancas—. M'agradaria saber quin és el nom d'aquesta meravella.

—Escudella i carn d'olla, *monsieur* —fa en Tomàs, viu.

—Ah —aprova en Guillot. Pensa: «Ningú que no sigui d'aquesta terra seria capaç de dir-ho bé». Puntualitza—: Però jo no parlava del plat, sinó de la jove.

En Tomàs, que és un home astut, somriu amb complaença:

—Veig que teniu bon paladar, *monsieur*. Sabeu triar del bo el millor. La noia és la meva única filla. Es diu Juliana, com la meva difunta esposa, i se li assembla en tot. —Fa un gest a la nena, perquè s'acosti, i li diu—: Saluda el *monsieur* com cal.

Juliana Ribot fa una reverència. És una criatura somrient.

—Vol més aigua, *monsieur*? —pregunta.

—Quants anys té, senyoreta? —fa en Guillot.

—Onze.

En Guillot no esperava pas que fos tan petita. Encaixa la sorpresa mentre busca algun remei, però per a aquestes coses del temps no n'hi ha mai. Com que la situació s'allarga sense que ningú no trobi res a dir, l'hostaler intervé:

—El senyor ja està servit, Juliana. Vés a la cuina a donar un cop de mà.

—Sí, pare.

La nena fa una altra reverència i surt, amb la gerra a la mà i una manera de moure's com de cérvola jove t **ea** -a G

reflecteix una única sorpresa. En Guillot s'afanya a fer-se entendre—: Quan n'arribi el moment, és clar. Estic disposat a esperar el temps que calgui. Vuit, nou, deu anys, el que la prudència i vós, que sou el seu pare, trobeu oportú.

L'hostaler el pren per un guillat. Els camins fan embogir els viatgers, i encara més l'enyorament d'algun lloc o algun temps. «El que aquest home necessita és una bona meuca», pensa, tot aplicant una lògica masculina molt antiga. Es pregunta com és que no s'ha adonat que era boig quan en Guillot continua:

—Sóc un home assenyat i de certa posició, senyor, i ho podeu comprovar quan vulgueu. Mai no he estat casat ni m'he deixat arrossegar per passions indignes. Em tinc per una persona de costums honestos, tot i que potser una mica aigualit, i el meu únic desig és trobar una jove disposada a fundar al meu costat una casa ben governada. Si la seva filla s'hi avingués, em faria l'home més feliç del món. M'instal·laria en aquesta ciutat de nom, de nom... Com era, Girabancas?

—Mataró —en Girabancas té una memòria excel·lent per a la toponímia.

—Això mateix. Mataró! M'instal·laria aquí sense pensar-m'ho gens i enviaria cartes a tots els meus amics per comunicar-los la notícia. Tinc alguns negocis entre mans i no sóc home de gaires amistats, però sí ben escollides. Com ja us he dit, la pressa no em fa perdre el cap. L'espera serà dolça si tinc possibilitats d'èxit. Us prego que considereu aquest discursset una petició formal de la mà de la vostra pubilla, senyor.

L'hostaler no sap què dir. Tot el que aconsegueix és preguntar:

—Seria molta molèstia demanar-vos que tot això m'ho poseu per escrit, *monsieur*?

I en Guillot respon, satisfet:

—*Naturellement*, senyor! Ja hi comptava.

I

BONAPARTE: Tinc una estrella
al meu costat, i mentre no m'abandoni
estic destinat a canviar la faç del món.

La conversation,
JEAN D'ORMESSON

Feia més de vint anys que no havia vist la Virgínia el dia que vaig saber la mort del seu pare. «Mor el president del gremi de llibreters antiquaris de Barcelona», deia un titular que algun desconegut havia deixat al meu mur de Facebook, potser perquè sabia la relació que m'unia a la família. Tota una incongruència assabentar-me'n d'aquella manera, perquè l'Antoni Rogés mai no va voler saber-ne res, de noves tecnologies. Ni tan sols va aprendre a fer anar l'ordinador. Trobava que mantenir-se fidel als mètodes de sempre era un luxe. Fins i tot li semblava massa moderna la ploma estilogràfica i s'estimava més sucra el plomí en algun tinter de vidre que l'esperava, en la seva resignació incoherent, sobre la fusta del seu escriptori. Escrivia unes cartes llargues i precioses, de calligrafia difícil.

La notícia assegurava que durant cinc anys en Rogés va presentar batalla a un càncer que li rosegava els ossos, fins que es va rendir per força. Tot seguit feia una semblança d'aquell qui, deia, «podia considerar-se l'últim exemplar d'una espècie de dinosaures», i acabava dient que el record del llibreter quedaria en les prestatgeries de la seva botiga del carrer de la Canuda, tota una institució de la ciutat: la llibreria Palinur.

Vaig preguntar-me, després de tant temps, per què els meus últims records de l'Antoni Rogés també tenien dues dècades. La porta era de fusta fosca, amb vidres. Llibreria Palinur, deia el rètol. I a sota, amb lletres daurades, rosegades per aquell altre càncer, el del temps, una inscripció que feia somriure a tothom qui la volia comprendre: «Llibres llegits. Ni vells ni usats».

La taula on l'Antoni Rogés treballava era al fons, tocant a la rebotiga. «Des d'aquí tinc una posició privilegiada per veure qui entra. Els clients no sempre són tan honestos com jo voldria», deia, amb la lupa a la mà i les celles arrufades, en un desordre etern de papers i de llibres, mentre estudiava algun detall d'una enquadernació o d'un imprès especial.

Va ser el meu primer llibreter de vell, però també el meu primer crític. Una de les primeres persones que va voler llegir els meus primers contes, horribles, quan jo era una novella que se sentia molt segura de tot i més escriptora que mai. A la rebotiga hi tenia una cafetera elèctrica. Hi va haver un temps que el visitava tan sovint que jo mateixa preparava el cafè, mentre ell buscava les ulleres i canviava la taula a punt de desbordar-se per una butaca d'entapissat vermell descolorit. Jo m'asseia al seu davant, en un tamboret, i esperava els seus comentaris amb el mateix desassossec que tindria un presoner esperant la sentència. Per culpa seva em vaig plantejar més d'un cop deixar d'escriure, quan encara no havia après dues coses fonamentals del meu ofici: que el millor crític sempre és el més dur. I que un escriptor de debò no pot deixar d'escriure mai, passi el que passi.

—Què hi fas, tu, estudiant lleis? Entenc que ho faci la meva filla, que és un peix bullit i odia els llibres, però tu? No t'avorreixes d'avorrir-te?

La Virgínia i jo vam ser amigues a la facultat, tot i que no teníem res en comú. Ella feia de passant en un despatx d'advocats molt famós i se'n sentia, amb raó, molt orgullosa. Jo havia començat a escriure en un diari, una estratègia que em facilitava les coses, permetent-me l'impossible quan comences: cobrar per escriure. La Virgínia no se'n sabia avenir, que jo odiés el Dret. I a mi no m'entrava al cap que ella odiés la llibreria del seu pare.

—Per res del món vull acabar treballant allà! És horrorós!
—deia.

Vaig comprar *La Vanguardia* per llegir l'esquela. N'hi havia unes quantes. Una era del gremi al qual en Rogés va pertànyer tota la vida. Antoni Rogés i Graner. Els teus companys llibreters

et recordarem amb admiració i agraïment, etcètera. «La cerimònia tindrà lloc demà, dia 10 d'agost, a les 10.30 hores, al Tanatori de Sancho de Ávila».

Hi vaig arribar a les deu tocadetes. Sala vuit. Només mitja dotzena de persones. La Virgínia anava disfressada de vídua: faldilles negres per sota dels genolls, jaqueta a conjunt, brusa grisa, els cabells recollits en una cua. Estava més prima que en els temps de la facultat. Algunes arrugues a la cara, res estrany. Potser una mica més sofisticada que abans. Tan seriosa com sempre. No em va semblar un balanç negatiu, després de vint anys.

—No tinc el teu telèfon —em va dir, només veure'm—, per això no t'he pogut avisar.

Li vaig fer dos petons a les galtes. La nostra abraçada va durar un parell de segons.

—No et preocupis. A Internet, les notícies volen.

—Te n'has assebatat per Internet?

—Sí, el teu pare ho hauria trobat fatal.

—El vols veure?

Va assenyalar amb el cap la sala de vetlla. Aquesta mena de nevera gegantina que és la nostra última residència a la Terra.

—No, gràcies.

Vaig estar a punt de pronunciar un d'aquells tòpics horribles que els éssers humans diem quan en casos així necessitem buscar refugi: «M'estimo més recordar-lo com era». O podria haver dit només la veritat: «M'estimo més no recordar-lo en la seva versió liofilitzada». O potser: «Millor que no, perquè així m'oblido de la meva pròpia mort, que de fet és l'única que m'importa». Tinc per norma no fer visites als morts de cos present, per respecte a les persones que van ser en vida, encara que molta gent no ho entengui.

—Quant fa que no ens vèiem? Vint anys? —va preguntar la Virgínia.

Vaig corregir-la:

—Ei, no et passis. Només divuit.

—M'hauràs de resumir la teva vida en vint segons. T'has casat?

—Sí.

—Tens fills?

—Tres.

—La resta, vull dir la part professional, si fa no fa la conec. T'he anat veient als diaris, de vegades a la tele. El meu pare presumia d'haver estat el teu primer lector. El teu primer admirador, li agradava dir.

—Ho dius de debò?

Un ramat de parents s'acostava a poc a poc pel passadís. La Virgínia els va mirar, va saludar-los amb un gest inconcret i va afanyar-se a resumir-me la seva biografia:

—Saps que jo ja no treballo al bufet del Pacheco? La meua vida és tot el contrari de la teva: soltera, sense fills ni parella estable. He acabat treballant en allò que més odiava i, a sobre, me'n vaig al llit amb la competència. Què et sembla?

—Interessant.

—Per què no véns a la llibreria i t'ho explico amb calma? A més, necessito que m'ajudis amb una cosa. Per això buscava el teu telèfon fa uns dies.

Els parents acabaven d'arribar, i feien aquella falsa cara de tristot que convé lluir als enterraments. Sobretot quan toca saludar l'única parenta del mort.

—No te n'oblidis, sisplau —va fer la Virgínia—, vine demà a la botiga i parlem. Obro de nou a dues.

Llibreria Palinur. Llibres llegits, ni vells ni usats. Palinur era el pilot de la nau en la qual Enees va abandonar Troia. Una paio amb molta responsabilitat, que va ser sacrificat en nom dels déus. Com a lector, en Rogés també era un clàssic.

La persiana, mig oberta. Enganxat en un costat, un paper

escrit a mà: «Tancat per vacances». En empènyer la porta, s'esvalotaven les campanetes que penjaven del sostre, com en altres temps. «Toc de client», vaig recordar que deia l'Antoni Rogés, a qui em semblava poder veure rere la seva taula, atent a tot i al mateix temps aliè, com si la mort no hagués estat res, potser una passejada, un entreteniment, una manera de canviar durant una estona els aires densos del seu negoci per d'altres de més lleugers.

L'olor, la que m'esperava. Olor de natura que es descompon, de cosa que ens espera. I, dins, la meva amiga Virgínia, vint anys després de l'últim cop, vestida amb uns texans i una samarreta rosa amb un gran cor al mig del pit i una escombria a la mà.

—Arribes d'hora —va dir—. Vols un cafè?

—La cafetera encara és a la rebotiga?

—Sí.

—Ja el faig jo.

—No t'hi amoïnis —la Virgínia deixa l'escombria, s'espolsa les mans, marca distàncies—. T'agrada suau o fort?

—Suau, gràcies.

Vaig pensar que conservava el seu aire d'advocada pixavina de sempre. Els detalls la deixaven en evidència. El collaret de perles que portava al coll, per exemple. Les horribles ballarines de xarol blanc, amb llacet rosa i tot. No em va semblar una indumentària gaire adient per fer neteja, la veritat.

—Estic fent inventari —va contradir els meus pensaments, com si hagués pogut escoltar-los—. Fins ara no m'havia atrevit a tocar res. Per si el pare tornava.

—I com et va?

—Fatal.

Vaig treure el nas a la rebotiga. Ja no era aquell lloc caòtic i ple de pols que jo recordava. Ara era una cambra asèptica, endreçada i de parets emblanquinades on s'amuntegaven ordenadament llibres i revistes. Feia fòrtor de pintura.

—De moment, només he pogut arreglar la rebotiga. Fins fa una setmana encara era com tu la recordes —va explicar.

«Espero que no li agafi per fer el mateix amb tot i comenci a canviar els mobles per prestatgeries d'Ikea», vaig desitjar.

La cafetera i el fogonet que jo recordava havien cedit el lloc a una Nespresso amb totes les funcions.

—T'agraeixo que vinguessis ahir —va dir, amb aquell somriure incontestable d'altres temps. Somriure de reclamar exàmens i sortir-se amb la seva. Somriure de convèncer professors i, de passada, qualsevol que se li acostés a menys d'un metre de distància.

Va donar-me la tassa, va asseure's en una cadira i va assenyalar amb els ulls una pila de volums. Després va sospirar i va dir:

—Doncs ja ho veus. Al final, m'he convertit en allò que sempre havia odiat.

—No t'anava bé al bufet?

—M'anava de conya. Portava jo soleta tot el departament de mercantil. Sis advocats i dues secretàries, sense comptar el passant. Érem els qui més facturàvem de tot el despatx. Però és complicat que els clients et facin confiança quan el teu cap és a la presó per corrupte i estafador. Et sona l'operació Pitiüsa?

—Només per sobre.

—El meu cap en va ser un dels cervells. Li van caure set anys. I jo vaig perdre la feina, és clar. Però això no és el pitjor. El pitjor és que també vaig perdre la fe. I vaig tornar al corral. No tenia ganes d'establir-me pel meu compte, com van fer altres companys. L'única cosa bona de tot plegat va ser que el pare va estar molt content. Vaig ser la filla pròdiga. Després es va posar malalt, va passar-me les regnes de la botiga i se'n va desentendre. Em penso que des que vivia la mare no l'havia tornat a veure tan feliç. És un consol.

—I ara què penses fer?

—De moment, mirar de no morir-me de fam. Aquest és un negoci dur. No sé si són pitjors els col·legues o els clients. Saps que gairebé no hi ha llibreteres de vell?

—Ho dius de debò?

—Encara no sé si m'ho he de prendre com un avantatge o

com un inconvenient. Els compradors se n'alegren, em penso. M'hauré de posar minifaldilla més sovint. Per si de cas.

Ho va dir amb aquell posat seriós seu, tan científic. Els anys no li havien ensenyat a prendre's la vida amb una mica més de sentit de l'humor. Va consultar el seu rellotge, va acabar-se d'una glopada el cafè i va deixar la tassa sobre un prestatge.

—Et vull ensenyar una cosa.

El racó del seu pare estava tal com el recordava de l'última vegada que el vaig veure. Els papers i els llibres apilonats pertot arreu, al damunt de la taula però també a sota. La lupa, la ploma i el tinter al seu lloc, a punt per a la feina. En un costat, algunes carpetes de coloraines, de plàstic transparent, identificades amb etiquetes.

—Darrerament el meu pare estava més interessat pels papers que pels llibres —va explicar la Virgínia—. Es passava hores mirant-los, classificant-los, buscant-ne la connexió. Deia que els papers li explicaven històries i que a ell li agradava escoltar-les. Algun cop me'n va explicar alguna, però jo no vaig entendre res. No tenia temps per aquelles coses, no em semblaven importants. O potser és que no tinc imaginació. El cas és que ara tinc una pila de documents que no entenc i que el meu pare venerava. No els vull llençar, però tampoc sé què fer-ne. I aquí és on et necessito a tu.

No vaig entendre què m'estava demanant. Mentre parlava, havia agafat tres carpetes plenes de papers i un parell de llibres. Va continuar:

—No he tocat res, en part perquè no m'hi atreveixo. A més —va assenyalar al seu voltant, on milers de volums li donaven la raó—, ara mateix tinc coses més urgents a fer. He decidit informatitzar-ho tot i vendre per Internet. He d'aconseguir que les vendes pugin com sigui.

La vaig mirar sense saber què dir. No podia creure que em busqués per allò, però, al mateix temps, m'emocionava la possibilitat de ficar el nas en aquella muntanya de papers vells.

—Me n'alegro, que la llibreria continuï —vaig fer.

—No dipositis gaires esperances en mi —va respondre.

—Tu tampoc.

Vaig donar un cop d'ull als dos llibres que acompanyaven les carpetes. *Diccionari d'excèntrics i egocèntrics de la Barcelona d'abans*, deia la coberta d'un d'ells. Era una edició molt atrotinada de 1870, sortida dels tallers d'una impremta que es deia L'Acàcia, que m'era completament desconeguda. Segur que si el vell Rogés hagués estat allà me n'hauria fet la genealogia completa. L'altre era un volum molt més modern, gairebé nou, que portava per títol *Valents, aventurers i heterodoxos que no mereixen l'oblit*. Vaig entendre que, d'alguna manera, els llibres formaven part de l'encàrrec.

—El meu pare els consultava de continu —va aclarir-me la Virgínia—. Em penso que, quan acceptis, els necessitaràs. Perquè acceptaràs, oi que sí?

Les campanetes de la porta van dringar de nou abans no pogués oferir una resposta. Aquest cop tampoc era toc de client.

—Com va aquest inventari? —va preguntar una veu d'home que ben bé podia pertànyer a un domador de tigres.

La Virgínia va posar-me les tres carpetes a les mans.

—Estava recollint —va mentir. Després va abaixar la veu per dir-me—: Guarda-te-les. Que no les vegi.

Vaig entaforar les tres carpetes dins la meva motxilla. El domador de tigres me'l van presentar en aquests termes: «Bernat Dalmau, un col·lega. De Llibres i Gravats Dalmau».

Vaig haver de reconèixer que mai no havia sentit parlar de la seva llibreria. De mi, la Virgínia va dir que era «Una escriptora famossíssima que va estudiar Dret ni ella sap per quina raó».

Després va apagar els llums, va abaixar la persiana i vam trobar-nos al mig del carrer, mirant-nos com tres òlibes. Van preguntar-me si volia anar a dinar amb ells. Vaig dir que un altre dia. En acomiadar-se, la Virgínia va dir-me a cau d'orella:

—Pren-te el temps que necessitis. No hi ha pressa.

Em moria de ganes d'obrir el cofre del tresor. Vaig caminar a poc a poc cap a la Rambla i vaig entrar a la cafeteria La Poma,

vaig demanar un cafè amb llet i una aigua amb gas. El cambrer va mirar-me malament i va somriure al grup de japonesos amb barrets mexicans que, només unes passes més enllà, es llepaven els dits escurant els seus plats de paella.

Vaig treure les tres carpetes de la motxilla: una de groga, una de verda i una altra de taronja. La groga era plena de rebuts antics i factures. Gairebé totes anaven adreçades a una casa de la rambla de Santa Mònica. Sobre l'embolcall de color verd, la lletra de l'Antoni Rogés anunciava: «Papers d'Àngel Brancalone». I sobre la carpeta taronja: «Papers de *monsieur* Guillot». Vaig triar aquesta última per començar. Els documents eren de mides molt variades i portaven un número escrit amb llapis en una cantonada. Al final hi havia una mena d'índex, escrit amb la lletra punxeguda d'en Rogés i tinta verda. Deia:

1. *Apunt manuscrit.*
2. *Breu correspondència mantinguda entre monsieur Guillot i el lloctinent de la guarnició de Barcelona, general Giuseppe Lechi, seguida de la carta que va remetre el capellà Girabancas al mateix general durant l'estiu de 1808.*
3. *Carta de Josep Xifré al seu amic V. P. Guillot i resposta enviada per aquest segon.*
4. *Carta del llibreter Francesc Codolosa a Serafi Girabancas referent a la biblioteca perduda.*
5. *Carta que fra Sebastià Pier, frare dominic, bibliotecari del convent de Santa Caterina de Barcelona, va remetre al seu superior, l'abat de l'orde, donant-li notícies del que va passar amb la biblioteca el 26 de març de 1823.*
6. *Carta de V. P. Guillot al seu amic Josep Xifré i Casas.*
7. *Carta del llibreter Vicenç Salvà al seu amic V. P. Guillot que tracta de diversos assumptes molt perillosos.*
8. *Menú per les bodes de la senyoreta Carlota.*
9. *Informe sobre les activitats barcelonines de la senyora de Pérez de León, corresponent al dia 10 de gener de 1829. D'Àngel Brancalone, aprenent de mercader de llibres, a V. P. Guillot, filantrop.*

10. Segon informe sobre les activitats barcelonines de la senyora de Pérez de León, corresponent al dia 25 de gener de 1829. Escrit per Brancaléone per a V. P. Guillot.

La llista continuava, però em vaig estimar més començar a mirar-me els documents. Vaig agafar el primer, un full de paper de seda, més petit que una postal i estripat per un costat. Cal·ligrafia amb arabescos i tinta difuminada pel pas del temps. Deia:

*La nostàlgia és el preu que hem de pagar
per haver estat feliços algun cop.*

A sota, unes inicials i un cognom que encara no em deien res:
V. P. GUILLOT.

No cal res més perquè comenci una història.

La Virgínia acaba d'heretar el negoci familiar: la llibreria Palinur. Entre el munt d'exemplars, pols i papers que el seu pare va acumular, aviat sorgeix la història de Carlota Guillot i la recerca d'un llibre, fonedís i capritxós, que va formar part d'una de les biblioteques particulars més sibarites de la Barcelona napoleònica. Una història que s'estén al llarg de les dècades més convulses del segle XIX en què la ciutat va assistir, incrèdula, a una transformació cabdal: l'enderrocament de les muralles i la urbanització del seu passeig més emblemàtic, la Rambla.

L'aire que respire és un cant d'amor als llibres, però també a la ciutat de Barcelona. Després de llegir aquesta gran història coral, la ciutat no tornarà a ser la mateixa. O serà –una altra vegada– la que va deixar de ser fa dos-cents anys.

«Farà feliços milers de lectors». **Ricard Ruiz**, *El Periódico*

«El poder d'aquesta novel·la està en la manera de fer-nos canviar la percepció de les coses i de nosaltres mateixos. Molt bona!».

Anna M. Gil. *Cultura/s. La Vanguardia*